

INSON HUQUQLARINI XIMOYA QILISH KONSTITUTSIYANING ASOSIY BURCHIDIR

Komila Dekanovna Alimova

Toshkent davlat stomatologiya instituti

“O‘zbek tili va pedagogika” kafedra katta o‘qituvchisi.

komiladekanovna@gmail.com

Rukhsora Qurbonova Xasan qizi

Toshkent davlat stomatologiya instituti Stomatologiya fakulteti talabasi

rukhsorakurbanova@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada kundalik hayotda har birimiz ko‘pincha turli xil huquqiy muammolarga duch kelishimiz haqida fikr yuritilgan. Aksariyat huquqiy masalalar "jinssiz"-ya'ni ular erkaklarga ham, ayollarga ham tegishli bo‘lishi mumkin. Darhaqiqat, Konstitutsiyadan boshlab barcha huquqiy hujjatlarda erkaklar va ayollar teng huquqli ekanligi yozilgan. Davlatlar ayollar huquqlarini samarali amalga oshirish uchun barcha choralarni ko‘radilar. Lekin nafaqat ayollar huquqlarini erkaklar bilan tenglashtirish, balki buning uchun qo‘shimcha huquqiy kafolatlar berish ham zarurdir.

Аннотация: В данной статье рассматривается тот факт, что каждый из нас в повседневной жизни часто сталкивается с различными юридическими проблемами. Большинство правовых вопросов «гендерно нейтральны», то есть они могут применяться как к мужчинам, так и к женщинам. На самом деле, начиная с Конституции, во всех правовых документах написано, что мужчины и женщины имеют равные права. Государства принимают все меры для эффективного осуществления прав женщин. Но необходимо не только уравнивать в правах женщин с мужчинами, но и предоставить для этого дополнительные правовые гарантии.

Annotation: This article discusses the fact that each of us in everyday life often faces various legal problems. Most legal issues are "gender neutral", meaning they can apply to both men and women. In fact, starting with the Constitution, it is written in all legal documents that men and women have equal rights. States shall take all measures for the effective implementation of women's rights. But it is necessary not only to equalize the rights of women with men, but also to provide additional legal guarantees for this.

Kundalik hayotda har birimiz ko'pincha turli xil huquqiy muammolarga duch kelamiz. Misol uchun, sizning fikringizcha, mehnat sharoitlari minimal standartlarga javob bermasligini his qilsangiz yoki asossiz ishdan bo'shatish bilan duch kelsangiz, mehnat huquqlarini qanday himoya qilishingiz mumkin? Siz u yoki bu holatda ijtimoiy nafaqa yoki nafaqa olish huquqiga ega ekanligingizni qanday bilasiz? Qanday mulkiy huquqlarga egasiz? Aksariyat huquqiy masalalar, ular aytganidek, "jinssiz"-ya'ni ular erkaklarga ham, ayollarga ham tegishli bo'lishi mumkin.

Darhaqiqat, Konstitutsiyadan boshlab barcha huquqiy hujjatlarda erkaklar va ayollar teng huquqli ekanligi yozilgan. Davlatlar ayollar huquqlarini samarali amalga oshirish uchun barcha choralarni ko'radilar. Lekin nafaqat ayollar huquqlarini erkaklar bilan tenglashtirish, balki buning uchun qo'shimcha huquqiy kafolatlar berish ham zarur. Bu huquqiy kafolatlar ham alohida davlatlar darajasida, ham butun jahon hamjamiyati tomonidan qabul qilinishi mumkin. Xalqaro miqyosda qabul qilingan huquqiy hujjatlar - xalqaro shartnomalar, konvensiyalar, paktlar ularni imzolagan va ratifikatsiya qilgan barcha davlatlar uchun majburiydir. Ana shunday xalqaro huquqiy hujjatlardan biri ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga barham berish to'g'risidagi konvensiyadir.

LO5UBMTning oliy organi tomonidan 1979 yil 18 dekabrda Bosh Assambleya tomonidan qabul qilingan va 1981 yil 3 sentyabrda kuchga kirgan. Bugungi kunga qadar 185 davlat Konvensiyani imzolash, ratifikatsiya qilish yoki unga qo'shilish orqali ishtirok etadi. Konvensiya doktrinalari bilan belgilangan taklif etilayotgan chora-tadbirlar qatoriga quyidagilar kiradi:

- ayollarga nisbatan kamsitishning qonun bilan taqiqlanishi; ayollarga erkaklar bilan teng huquqlar berish;
- ayollar va erkaklar o‘rtasida amalda tenglikka erishishni jadallashtirishga qaratilgan ijtimoiy chora-tadbirlarni qabul qilish;
- xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy hayot sohasida teng ishtirok etish huquqini ta’minlash;
- kamsitishning davom etishiga yordam beradigan ijtimoiy va madaniy xatti-harakatlarning o‘zgarishi.

Konvensiya asosiy hujjat bo‘lib, unda bir qator muammolar aniq belgilab qo‘yilgan bo‘lib, ularning muvaffaqiyatli hal etilishi ayollar va erkaklar o‘rtasida haqiqiy tenglikka erishish, ayollarning qonuniy huquqlaridan haqiqiy foydalanishiga bog‘liq. Konvensiyaning bajarilishini nazorat qilish uchun mas’ul bo‘lgan BMTning asosiy organi ayollarga nisbatan kamsitishlarga barham berish qo‘mitasidir. Ushbu Konvensiyaga a’zo davlatlar barcha sohalarda - siyosiy, fuqarolik, iqtisodiy, ijtimoiy yoki madaniy sohalarda teng imkoniyatlar yaratib, amalda erkaklar va ayollar tengligini ta’minlash majburiyatini oldilar. Bu davlatlar har to‘rt yilda bir marta Qonunga nisbatan kamsitishlarga barham berish bo‘yicha qo‘mitaga ushbu davlatlar qonunchiligida Konvensiya qoidalari qanday aks ettirilgani va ularning amalda qo‘llanilishi to‘g‘risida hisobot taqdim etishlari shart. Taqdim etilgan PKD ^ aAOB asosida Qo‘mita davlatlar uchun ayollar huquqlarini ta’minlashni yaxshilash va ushbu tadqiqot va rivojlanish sohasidagi mavjud kamchiliklarni bartaraf etish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqadi.

O‘zbekiston Konvensiyani 1995 yilda ratifikatsiya qilgan va BMTning ayollarga nisbatan kamsitishlarga barham berish bo‘yicha qo‘mitasiga 4 ta davriy ma’ruza taqdim etgan, oxirgisi 2010 yil yanvar oyida ko‘rib chiqilgan. Bundan tashqari, 2007 yilda Respublikada Milliy reja qabul qilindi

Xotin-qizlarga nisbatan kamsitishlarga barham berish bo‘yicha qo‘mita tavsiyalarini amalga oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar belgilandi, “Ayollar va erkaklarning teng huquq va imkoniyatlarining kafolatlari to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonuni loyihasi tayyorlandi. Mazkur qonun loyihasining maqsadi

jamiyat hayotining siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va boshqa sohalarida ayollar va erkaklarning teng huquq va imkoniyatlari kafolatini belgilash, jinsi bo'yicha kamsitishning oldini olishning huquqiy asoslarini tartibga solishdan iborat. Keng o'quvchilar ommasi uchun mo'ljallangan ushbu nashrning maqsadi ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga barham berish to'g'risidagi konventsiya moddalarining mazmunini tushunarli tilda va aniq misollar asosida tushuntirish, bunday ayollarning mohiyatini ochib berishdir. ta'lim olish, mehnat qilish, fuqarolikka ega bo'lish, mamlakat va hukumatning siyosiy hayotida ishtirok etish, qarorlar qabul qilish, tibbiy va ijtimoiy ta'minot, oilada farovonlik va boshqalar huquqlari. Ushbu huquqlarning mazmun-mohiyatini tushuntirish Konventsiya qoidalariga, O'zbekistonning amaldagi qonunchiligiga va amaliyotiga havola qilingan holda savol-javoblar shaklida beriladi. Savollarni tanlash turli ta'lim darajasiga ega va turli yosh toifalariga mansub aholining turli guruhlar bilan suhbatlarga asoslanadi. Nashr Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot dasturi tomonidan Inson huquqlari bo'yicha Milliy markaz va O'zbekiston Xotin-qizlar qo'mitasi bilan hamkorlikda tayyorlangan. Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazi tahlil va tadqiqot bo'limi mudiri, f.f.n. F.H. Bakaeva, BMTTD loyihasining huquqiy tadqiqotlar bo'yicha koordinatori, f.f.n. E.V. Abdullaev. Ushbu nashr o'zbek, rus va qoraqalpoq tillarida tayyorlangan. Bu risola hammaga javob berishni nazarda tutmaydi

Ushbu risola ayollar huquqlari bilan bog'liq barcha savollarga javob berishni nazarda tutmaydi. Ushbu kitobdan ko'zlangan maqsad xotin-qizlar huquqlari bilan bog'liq muammolar naqadar dolzarb ekanligini va ular nafaqat davlat, balki jamiyat, har bir oilaga tegishli ekanligini ko'rsatishdir. Ushbu nashr davlat va jamoat tuzilmalari uchun Konventsiya qoidalarini O'zbekiston Respublikasi bo'ylab keng targ'ib qilishda foydali bo'ladi.

Adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 07.03.2019 yildagi PQ-4235-son qarori.

2. 1-modda. O‘zbekiston Respublikasining 2021 yil 21 apreldagi O‘PQ-683-sonli qarori.

3. 2-modda. O‘zbekiston Respublikasining 2021 yil 21 apreldagi O‘PQ-683-sonli qarori.

1. (O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 9-modda; 2001 y., 5-son, 89-modda, 9-10-son, 182-modda; 2002 y., 1-son, 20-modda, 9-son, 165-modda;

2. O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlari to‘plami, 2014 y., 4-son, 45-modda; 2015 y., 33-son, 439-modda; 2016 y., 17-son, 173-modda, 52-son, 597-modda; 2017 y., 37-son, 978-modda;

3. *Komila Dekanovna Alimova. Zamonaviy texnologiyalardan ta‘lim jarayonida foydalanish. “International Conference on Learning and Teaching” 2022/5 nomli xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya. Toshkent-2022.y. 57-61 betlar*

4. Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi 21.04.2021 y., 03/21/683/0375-son; 03.08.2021y., 03/21/705/0742-son, 30.10.2021 y., 03/21/726/1001-son; 10.02.2022 y., 03/22/752/0113-son, 18.05.2022 y., 03/22/770/0424-son)

5. *Komila Dekanovna Alimova. Til bilish dunyoni bilishdir. SCIENCE AND EDUCATION volume 3, ISSUE 4 2022 yil Aprel 734-738 Betlar.*